

AVLSPLAN FOR TINKER

Stiftelsen

NORSK HESTESENTER

Starum

2850 Lena Tlf: 61 14 10 00 Fax: 61 14 10 90

E-post: nhest@nhest.no www.nhest.no

Fastsatt av styret i Norsk Hestesenter 8.november 2006

INNHALDSFORTEGNELSE

1	Innledning	4
2	Rammebetingelser for avlsarbeid på hest i Norge	4
2.1	Hesteholdets omfang og brukere av hest	4
2.2	Avlsdyrbestand og avlsstruktur	5
2.3	Økonomiske rammebetingelser for avlsarbeidet	7
2.4	Faglig utvikling og samarbeid	7
3	Generell avlsmålsetting på hest	8
4	Overordna avlsmålsetting for tinker	9
5	Avlsmålet for tinker	9
5.1	Rasebeskrivelse av tinkeren	9
5.2	Egenskaper som vektlegges for å forbedre egenskaper i avlsmålet	11
6	Utvalg av hingster – kåring	11
6.1	Kåringsbestemmelser	12
6.1.1	Utstillingsrett	12
6.1.2	Kåring/premiering	12
6.1.3	Førstegangs individbedømmelse	12
6.1.4	Andregangs individbedømmelse	12
6.1.5	Tredjegangs (evt. andregangs-) individbedømmelse	12
6.1.6	Spesielle hensyn	12
6.2	Eksteriørbedømmelse, veterinærundersøkelse og bruksprøve på utstilling	13
6.2.2	Individbedømmelse	13
6.2.3	Lidelser som diskvalifiserer fra kåring/premiering	13
6.2.4	Klinisk undersøkelse av kjønnsorgan i forbindelse med kåring	14
6.2.5	Føllprosent/fruktbarhet	14
6.2.6	Avkomsinformasjon	14
6.3	Bruk av egen ukåret hingst på egne hopper	14
6.4	Hingster med avkomsgruppe	15
6.5	Bruk av embryo	15
6.6	Kunstig semin (KS)	15
6.7	Bruk av sæd fra kastret eller død hingst	15
7	Rangering av hopper	15
7.1	Hoppeutstillinger	15
7.2	Krav til avstamning	15
8	Avlsregulerende tiltak	15
8.1	Ekstraordinære tiltak mot innavl	15
9	Avlsstimulerende tiltak	16
9.1	Avlsstimulerende tiltak i regi av Norsk Tinkerforening	16
9.2	Avlsstimulerende tiltak i regi av Norsk Hestesenter	16
9.2.1	Hingsteutstillinger	16
9.2.2	Hoppeutstillinger	16
9.2.3	Unghestskue	16
9.2.4	Individregistrering og utgivelse av stambok	16
9.2.5	Annen økonomisk støtte til avlsarbeidet	16
10	Oppfølging av avlsplanen	17
10.1	Revisjon av avlsplan	17
10.2	Endringsforslag	17
10.3	Avlsråd	17
11	Instruks for kåringsnemnd og dommere	17
11.1	Regelverk	17
11.2	Utdanning av dommere	17

<i>12 Klagebehandling av kåringsavgjørelser</i>	17
12.1 Klagerett	17
12.2 Klagebehandling	17
<i>Figur 1: Utvalgsmodell for hingster</i>	18
<i>Vedlegg 1: Utdrag av registreringsregler</i>	19
<i>Vedlegg 2: Typegodkjenning og registrering av tinker</i>	19

1 INNLEDNING

Avlsarbeidet med hest er i Norge basert på sterke tradisjoner. Interesserte oppdrettere, statskonsulenttjenesten, kåringsnemnder etc., har i tillegg til våre tradisjonelle avlstiltak som hesteavlsetter, hesteavlslag og utstillingsvesenet, lagt grunnlaget for dagens kvalitet på hest i Norge. I de senere tiår har prestasjoner og konkurranseresultater fått økt betydning. Dette bidrar til at grunnlaget for å drive avl av hest er noe forandret.

Norsk Hestesenter er ansvarlig for å utarbeide avlsplaner for alle hesteraser/typer som det drives organisert avl med i Norge.

Ved siden av å være retningsgivende for hvordan avlen skal drives i framtida, skal avlsplanene gi grunnlaget for utvalg av avlsdyr, være retningslinjer for kåringsnemnd/dommere, være et juridisk dokument ved klagesaker og være retningsgivende for tildeling av økonomisk støtte til avlsarbeidet. Avlsplanene har hatt utgangspunkt i et spørreskjema om avlsmål, avlstiltak og avlsplaner som ble sendt alle avlsorganisasjonene. Disse ble bearbeidet, og momenter fra spørreskjemaene ble diskutert nærmere sammen med representanter for de aktuelle avlsorganisasjonene. På basis av dette har så de enkelte planene blitt utarbeidet. Avlsplanene skal være et ledd i det videre arbeidet med en nasjonal avlsplan for hest.

Gruppen som har arbeidet med avlsplanene er: Leder av avlsrådet ved Norsk Hestesenter, Prof. Odd Vangen, avlsleder ved Norsk Hestesenter, Tore Kvam og prosjektleder Nina Valberg Nordrum. Turid Helfjord, Live Ulven og Solveig Wisløff ved Norsk Hestesenter har i tillegg gitt verdifulle bidrag, og mange verdifulle bidrag er også mottatt fra avlsorganisasjonene. Det Norske Travselsskap har sjølv hatt ansvaret for utarbeidelsen av avlsplanene for de to traverrasene. Dette arbeidet har foregått i samarbeid med forskningsmiljøene ved Norges Veterinærhøgskole og Norges Landbrukshøgskole. Sluttbearbeiding har avlsutvalget i Det Norske Travselsskap stått for basert på høringsuttalelser fra bl.a. forbund og lag.

Avlsplanene skal være operative f.o.m. avlssesongen 1995. Før endelig godkjenning, har planen vært ute til høring i de enkelte organisasjonene. Det er et ønske at den endelige avlsplan blir et aktivt brukt hjelpemiddel i avlsarbeidet med hest i Norge.

2 RAMMEBETINGELSER FOR AVLSARBEID PÅ HEST I NORGE

Hovedformålet med avlsarbeidet er å oppnå genetisk framgang for de ulike egenskapene i forhold til intensjonene, slik de er nedfelt i avlsmålet. En viktig del i avlsplanarbeidet vil være å vurdere de ulike rammer eller begrensninger som foreligger. Rammene kan være av både ekstern og intern karakter. Med eksterne forhold menes f.eks. nasjonale og internasjonale politiske forhold, bioteknikker og kvalitetskrav. De rammevilkår som næringa sjølv setter for avlsarbeidet vil preges av de ytre forholdene, men er også styrt av næringas egne målsetninger, dyrestruktur, regelverk for avlsdyr, næringspolitiske disposisjoner og ikke minst den økonomiske evne næringa til enhver tid har. Dyrearten vil også ha sine særegne biologiske betingte begrensninger som f.eks. fruktbarhet, som setter grenser for effektiviteten i avlsarbeidet. Det vil derfor være nødvendig å vurdere mulige avlsmessige tiltak og deres sannsynlige effekt, opp mot de begrensninger som eksisterer.

2.1 Hesteholdets omfang og brukere av hest

Hestetallet i Norge ligger i dag opp mot 50 000 hester totalt, og årlig bedekkes det rundt 5000 hopper. Rasfordeling viser at dødehest og kaldblodstraver utgjør ca. 30 % av hestene, varmblodstraver 20 %, fjordhest 11 % og ridehester og ponnier ca. 20 %. I tabell 1 nedenfor er det vist en oversikt over registrerte hester i ulike grupper pr. 31.12.2000 (Norsk Hestesenter). Antall registrerte hester vil være mindre enn det faktiske antallet, da mye hest ikke tilhører noen definert brukergruppe, eller ikke er registrerte i sin gruppe.

**Tabell 1 Antall hester i ulike grupper
(Norsk Hestesenter 31.12.2000)**

Brukergruppe	Ant. reg. hester	% 1990	% 1998	% 2000
Det Norske Travselsskap	22000	52,0	43,5	45,0
Fjordhest	5500	16,9	12,9	11,2
Islandshest	5000	8,4	11,7	10,2
Ponnier	4500	4,2	7,1	9,2
Norsk varmblods ridehest	4000	6,5	9,4	8,2
Dølehest	3000	5,6	7,1	6,1
Nordlands/Lyngshest	2300	3,7	5,7	4,7
Fullblodshester xx	2100	1,7	1,4	4,3
Fullblodsaraber ox	650	1,1	1,5	1,3

I dag brukes hesten først og fremst til sport og fritidsaktivitet, og behovet for hest i landbruket er minimalisert de siste tiår. Kun ca. 7% av driftsenhetene i jordbruket har hest, og disse bruksenhetene brukte hesten ca. 30 timer pr. år i jordbruket og ca 20 timer pr. år i skogbruket. I skogbruket det vært en økende interesse for bruk av hest, særlig i tynning og transport over kortere distanser.

Det foregår totalisatorløp ved 11 travbaner og en galoppbane i Norge. Travsporten er den største hestesportsgreina. Totalisatorspill ble innført i 1928 og var hovedårsaken til den sterke utviklinga i travravlen. I år 2000 ble det i Norge spilt på hest for 2,5 milliarder kroner.

Ca. 5000 travere og 400 galopphester deltar i totalisatorløp hvert år.

Interessen for ridesporten har vært sterkt økende de siste tiår. Konkurranseridningen omfatter de fire grenene sprang, dressur, feltritt, voltige og distanseritt. Konkurranseskjøring er relativt nytt i Norge. Sporten er organisert i Norges Rytterforbund som har 22 000 medlemmer fordelt på ca. 270 klubber. Ca. 6500 hester er registrert i konkurransesammenheng (kretsnivå og høyere).

Ponnirasene dekker behovet for en mindre hest til barn.

Flere av raseorganisasjonene arrangerer egne konkurranser innenfor ridning og kjøring.

2.2 Avlsdyrbestand og avlsstruktur

Antall avlsdyr i populasjonen vil sette begrensninger for avlsframgangen. Seleksjons-intensiteten (utvalgsintensiteten) og sikkerheten i utvalget vil bli mindre i små populasjoner, og føre til redusert avlsframgang. I små populasjoner må en dessuten ofte sette begrensninger på avlsarbeidet i form av mottiltak ovenfor en innavlsøkning. I avlsprogram der nyere teknikker innen avlsverdiberegning blir tatt i bruk, vil det også være nødvendig å forholde seg til innavl.

Som det går fram av tabell 2 nedenfor, er det stor variasjon i antall avlsdyr innen de enkelte hestepopulasjonene i Norge. Ofte er avlsdyra også geografisk spredt ut over store avstander, noe som vanskeliggjør avlsarbeidet. Strukturen i hesteavlen, med mange små enheter, bidrar til liten investeringsevne både mht. tekniske og arbeidsmessige avlstiltak. Det betyr at eventuelle tiltak som man ønsker å beholde eller innføre må være økonomisk lette å bære og arbeidsmessig lite krevende for at man kan forvente stor oppslutning.

Tabell 2 Avlsdyrbestand av alle norske hesteraser i 2000 (Antall avlshingster og avlshopper)

Dette er antall aktive avlsdyr registrert i avlsorganisasjonene. I tillegg finnes det et stort antall brukshester.

Rase	2000	
	Hingster	Hopper
Dølehest	33	373
Fjordhest	49	500
Nordlands-/Lyngshest	42	225
Varmblods ridehest	34	150
Fullblods araber	45	53
Shagya	5	17
Islandshest	23	273
Lipizzaner	2	4
<i>Ponnier</i>		
• <i>Sportsponni</i>	23	34
• <i>Connemara</i>	7	4
• <i>New Forest</i>	24	13
• <i>Welsh</i>	43	41
• <i>Dartmoor</i>	8	9
• <i>Exmor</i>	1	0
• <i>Godtlandsruss</i>	8	4
• <i>Shetland</i>	115	259
Kaldblods traver	99	1813
Varmblods traver	141	1339
Engelsk fullblod	10	101
Andre	10	20

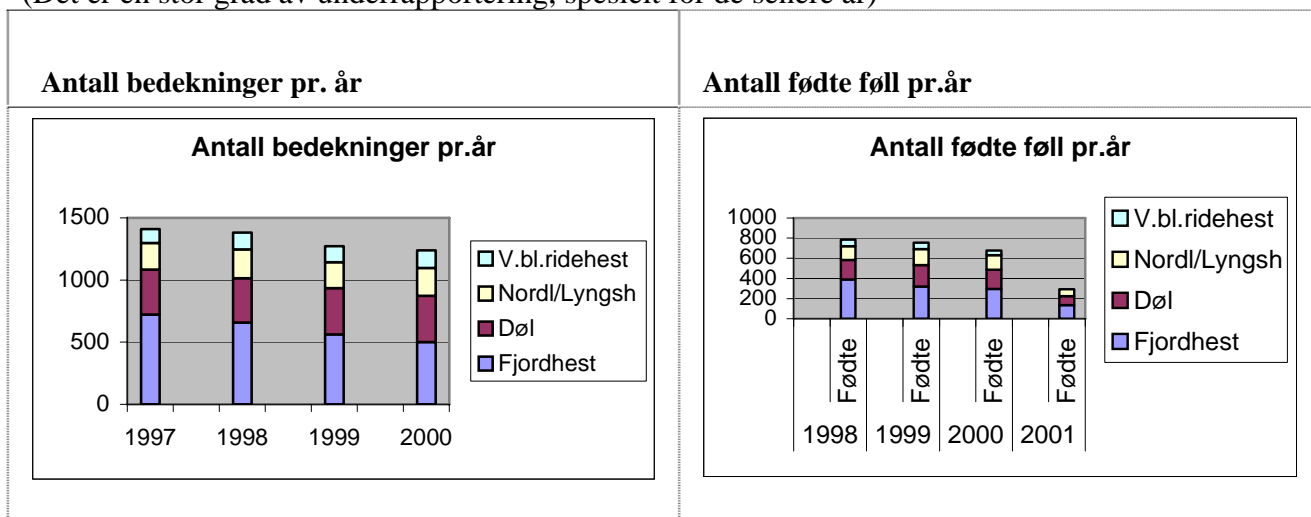
De nasjonale eller særnorske rasene har begrensninger i avlsarbeidet ved at de i liten utstrekning kan importere nytt avlsmateriale utenfor Norge. For disse rasene har Norsk Hestesenter et særlig forvaltningsansvar når det gjelder å ivareta den levende kulturarv som disse rasene representerer. Norge har et særlig ansvar for å ta vare på, avle og utvikle disse rasene. Dette forutsetter at avlsarbeidet gjennomføres på en forsvarlig måte. Raser med internasjonal tilknytning, har gjerne et samarbeid med sin moderorganisasjon. Der ligger det ofte klare direktiver og forpliktelser for avlsarbeidet som den enkelte raseforening må forholde seg til.

Det gjelder både stambokføring, identifisering, avlsteknikker (kunstig sædovertføring, nyere fruktbarhetsteknikker etc.).

I henhold til "Forskrift om godkjente (reinavla/registrerte) dyr av hestefamilien" §4 med vedlegg 1 kreves det offisiell godkjenning av avlslag eller organisasjoner som fører eller oppretter dyreregister (stambøker). Landbrukstilsynet har godkjent de avlslag og organisasjoner nevnt i vedlegg 1.

Tabell 3 Antall bedekninger og antall fødte føll pr. år for de rasene Norsk Hestesenter fører stambok for.

(Det er en stor grad av underrapportering, spesielt for de senere år)

2.3 Økonomiske rammebetingelser for avlsarbeidet

Norsk Hestesenter (NHS) er ansvarlig for utvikling og gjennomføring av hesteavlen i Norge. NHS er en stiftelse, som eies og drives av nærings ulike lag og foreninger (17 stk. i 2000).

NHS har avlsleder, som er den administrative leder for hesteavlen i Norge, og avlsråd med ansvar for å arbeide for å fremme kvalitet og utvikling på hesten i Norge, og dessuten arbeide for å fremme norsk avl. Avlsrådet er et rådgivende organ i faglige saker for styret i Norsk Hestesenter. Styret kan gi avlsrådet delegert myndighet til selvstendige avgjørelser i spesielle saker.

Norsk Hestesenter står ansvarlig for samtlige hingsteutstillinger som arrangeres i landet. Offentlig regulering av hesteavlen har lange tradisjoner i Norge. Allerede i 1696 ble en viss form for tvungen kåring av hingster forsøkt innført av stattholder Gyldenløve, uten at det ble en realitet. De første utstillingsreglene kom i 1869 og fastlegger "dølehestens type". Revisjonen av reglene i 1874 slår fast at denne type skal fremmes reinavla, -utstillingsdyra skal følgelig være av "ublandet norsk herkomst". Hanndyrloven vedtatt av Stortinget i 1873 ga etter revideringen i 1919 herredstyrene fullmakt til å forby bl.a. hingster sluppet i fellesbeiter, hvis dyret på forhånd ikke var godkjent som avlsdyr. I 1939 vedtok Stortinget den første Lov om kåring av avlshingster. Denne loven og de regler departementet ga i.h.t. loven ble satt i verk fra 1.1.1941. Kåringsloven har vært gjeldende inntil den ble erstattet av Lov om husdyravl av 4.desember 1992 med Forskrift om godkjente (reinavla) dyr av hestefamilien som ble gjeldende f.o.m. 1.7.1994 og erstattet av [Forskrift om godkjente \(reinavla/registrerte\) dyr av hestefamilien av 15.06.2001](#). I denne Forskriften fastslås at krav til kåring gjelder for alle hingster og avlsretninger i Norge.

Norsk Hestesenter er videre med på å arrangere hoppeutstillinger og unghestskuer. Dette er avlstiltak med stor tradisjonell og kulturell betydning mange steder i landet.

Norsk Hesteavlssenter er en annen verdifull tradisjon i norsk hesteavl, og en del av virksomheten til Norsk Hestesenter siden 1988. Ordningen var tidligere tilknyttet Statskonsulenttjenesten. Pr. 2000 angår virksomheten de norske rasene, i hovedsak døl og nordlands/lyngshest.. (Se avlsplanene for disse rasene)

Den økonomiske rammen for hesteavlen har i de senere år ligget på i overkant av 5 mill. kr. I dette beløpet inngår drift av avlsadministrasjonen med avlsleder, fagkonsulent og kontorsekretær/stambokfører, statsutstillingene og hesteavlssentrene. Rammebevillingen til avlstiltak fra Norsk Hestesenter direkte til avlsorganisasjonene er for 2001 på totalt 900 tusen kroner.

2.4 Faglig utvikling og samarbeid

Norsk Hestesenter skal være avlsfaglig senter med kompetanse innen anvendt hesteavl, samt spille en sentral rolle i håndtering og koordinering av data til avlsarbeidet. Det legges vekt på et nært

samarbeid med de aktuelle fagmiljøene innen husdyrfag og veterinærmedisin. Dette medfører gjensidig nytte og stimulans i framtidig arbeid. Videre er evaluering og oppfølging av avlsplanen en kontinuerlig prosess der nyere forskningsresultat og praktisk erfaring av betydning legges til grunn. God kontakt og samarbeid med de enkelte avls- og brukerorganisasjoner innen heste-sporten er viktig for en best mulig oppfølging av avlsarbeidet, og ved diskusjon om framtidig avlsretning/strategi. Norsk Hestesenter ser det dessuten som viktig å øke det avlsfaglige kunnskapsnivået både ute i organisasjonene og blant aktørene i det sentrale avlsarbeidet (dommere etc.) gjennom informasjon, møtevirksomhet og kurs.

3 GENERELL AVLSMÅLSETTING PÅ HEST

Som ansvarlig for all nasjonal avl av hest i Norge, skal Norsk Hestesenter medvirke til å avle en hest som tjener framtidige hesteeiere og brukere av hest på en best mulig måte, og som totalt sett vil være til nytte for samfunnet. Utarbeiding og etablering av avlsplaner for alle norske hesteraser er nødvendig for å nå denne målsettingen. Norsk Hestesenter ser det videre som viktig å initiere norsk avl på områder der det importeres mye hest i dag.

Hesten har i dag fått mange nye oppgaver, og dekker nye behov innen sport, rekreasjon og terapi. I større grad enn tidligere rettes hesteavlen mer opp mot bruksoppgaver. Et viktig ledd i avlsplanene vil derfor være å måle egenskaper så nær opp til dyras bruksområde som mulig. For mange raser vil imidlertid en for ensidig vektlegging på bruksegenskaper og prestasjoner kunne gå på bekostning av ønsket om å bevare typepreget og helheten til rasen. For disse rasene vil helhet og typepreg være det overordna.

Etablering av avlsplaner gir i større grad mulighet til å styre avlen, slik at også de langsiktige avlsinteressene blir ivaretatt. Dette er interesser knytta til helse, lynne og håndterbarhet, holdbarhet og fruktbarhet, samt ønsket om å unngå problemer ned innavl. Å inkludere disse egenskapene i avlsmålet vil kunne redusere hastigheten på avlsframgangen på kort sikt. Over tid synes det allikevel å være en riktig strategi å ta ansvar også for dette. En slik avlsstrategi vil i tillegg være et riktig ståsted i forhold til en framtidig etisk debatt, og tjene de framtidige hesteeierne gjennom reduserte veterinær- og utraneringskostnader.

Et viktig moment i avlsplanene vil være å imøtekomme det langsiktige forvaltningsansvaret Norsk Hestesenter og de enkelte raseorganisasjoner har påtatt seg. For de nasjonale rasene går dette i hovedsak ut på å holde innavlen i populasjonen under kontroll.

De nasjonale rasene omfatter små populasjoner med begrensa mulighet for import av nytt avlsmateriale. Rasene har stor betydning i en kulturell sammenheng, og i det framtidige avlsarbeidet vil det være viktig å sikre levedyktigheten til disse populasjonene gjennom et strukturert og regulert avlsarbeid. Raser med internasjonal tilknytning har en større mulighet for import av nytt avlsmateriale. For disse rasene går forvaltningsansvaret ut på å fremme avlen av norsk hest, og å tilby hest til de ulike grener i hestesporten.

Import av hest til Norge er for enkelte raser betydelig både som sports- og fritidshest. Behovet for bl.a. varmblods ridehest dekkes ikke av norsk avl i dag. En viktig målsetting er derfor å øke tallet på norskoppdretta hest av internasjonal kvalitet.

Målsettingen med avlsarbeidet for de nasjonale og internasjonale rasene blir følgelig noe ulik. For de nasjonale rasene vil et langsiktig forvaltningsansvar for rasen være viktig. Men også disse rasene skal konkurrere med importerte hester på en rekke bruksområder innen hestesporten. De internasjonale hesterasene kan i større grad ta mål av seg å avle en hest som er internasjonalt konkurransedyktig. Avl av hest på et internasjonalt nivå vil gi muligheter for eksport.

Avlsframgangen vil i stor grad være avhengig av de rammebetingelser som gis (f.eks. styring av importert avlsmateriale og importert sæd).

Betydningen av å gjennomføre et avlsarbeid der alle arbeider mot samme mål og sikrer framgang for egenskaper i avlsmålet, synes selvfølgelig. Avlsarbeidet vil komme hele næringa til gode. Det er derfor viktig at det gis mulighet for å drive et seriøst avlsarbeid og at rammevilkårene ligger til rette. Avlsplanene skal medvirke til et systematisert og strukturert avlsarbeid.

Avlsplanene for de ulike rasene er lagt opp etter samme mal med en hoveddel og en vedleggsdel. På den måten er de godt gjenkjennelig også mellom raser. Planene skal være gjenstand for kontinuerlig vurdering og oppfølging, slik at de kan endres når situasjonen krever det.

4 OVERORDNA AVLSMÅLSETTING FOR TINKER

Norsk Tinker Forening har som formål gjennom reinrasa avl å fremme rasens særpreg, ta vare på dens egenart og mangfold, og avle fram en sunn og funksjonsdyktig hest med allsidige bruksegenskaper. For tinker innebærer dette å sikre en langsiktig avlsframgang for egenskapene i avlsmålet. Norsk Tinker Forening ønsker å bevare tinkerhesten slik den er i dag. Det er ikke ønskelig med innblanding av andre raser. Avlsplanen skal medvirke til ett for rasen og brukerne tjenlig og planfast avlsarbeid, som sikrer en langsiktig forvaltning av populasjonen.

5 AVLSMÅLET FOR TINKER

Tinkeren skal ha et rasetypisk preg, et funksjonelt eksteriør, allsidige bruksegenskaper, godt lynne og god holdbarhet. Målet er en utpreget rolig, samarbeidsvillig og omgjengelig ponni/hest i alle størrelser. Den skal være velegnet for ridning, kjøring og show. Tinkeren skal være kraftig, kompakt og godt muskelsatt med rik man, hale og hovskjegg.

I avlsmålet vektlegges egenskapene som vist nedenfor.

Egenskap	Vektlegging i %
Eksteriør	30 %
Bruksegenskaper	25 %
Lynne	30 %
Holdbarhet	15 %

5.1 Rasebeskrivelse av tinkeren

Typeinndeling

Hestene inndeles etter størrelse og type:

(Inntil videre vil det ikke legges vekt på inndelingen i Norge)

Vanner: Dette er den største, med høyde fra og med 158 cm. Den er tung med preg av trekkhest, men med elegante bevegelser.

Cob: Hester med stangmål fra og med 135 cm til og med 157 cm.

Ponni: Høyde fra 128 cm til og med 148 cm. Disse hestene har mere ponnipreg enn coben og er noe lettere ridetyper, men standarden skal ikke avvikes.

Rasebeskrivelse

Hodet

Neseryggen skal helst være rett, men noe konveks profil aksepteres. Pannen er bred. Kjever og ganasjer skal være kraftige og med god avstand.

Øyne

Øynene bør være plassert med god avstand og være uttrykksfulle og vennlige, uansett pigmentering.

Ører

Ørene skal være vel ansatte og kan godt være lange.

Halsen

Halsen skal være vel ansatt, middels lang, kompakt og gjerne ha elastisk og fri forening med hodet. Musklene skal være velutviklede, også gjerne på halskammen.

Kroppen

Kroppen skal være kort, godt sluttet og med runde ribben.

Manke

Manken skal være middels lang og godt muskelsatt.

Skuldre

Skuldrene skal være lett skrånende, av passende lengde og godt muskelsatt.

Brystet

Brystet skal være kraftig, godt muskelsatt og ganske dyp.

Ryggen

Ryggen skal være kort, sterk og godt muskelsatt. Mange individer er overbygd.

Krysset

Krysset skal være bredt, avrundet og godt muskelsatt.

Bein

Lårene skal være kraftige. Lemmene skal være velstilte og føre med velmarkerte ledd. Hasene er kraftige og brede. Pipene skal være flate. Kodene er ofte noe myke. Høvene er sterke, velformede og har gjerne hvelvet såle.

Hovskjegg

Hovskjegg er et meget karakteristisk trekk for en tinker. Hovskjegget kan være glatt, eller mer eller mindre kruset. Strukturen kan være fint eller grovt. Kraftig hovskjegg bør alltid vektlegges positivt.

Man

Manen kan godt ha betydelig lengde, kraftig hårkvalitet og kan gjerne falle til begge sider av halsen (dobbeltman).

Halen

Halen skal være naturlig, lang og ha kraftig hårkvalitet.

Farver

Alle farver unntatt blåøyd hvit, er tillatt.

Temperament

Tinkeren er utpreget rolig, men er glad i å arbeide. Den er nysgjerrig og tillitsfull, lærenem og modig. Det er en hest som heller stopper opp og avventer enn som løper vekk. Den er

samarbeidsvillig både ved håndtering og ved ridning og kjøring. Den skal også være vennlig i omgang med såvel andre hester som andre dyr.

Bevegelser

Skrutt

Skruttet er taktfast, middels langt med rolig ryggaksjon og myke beinbevegelser (elastiske koder).

Trav

Travet er regelmessig og mykt med rolig ryggbevegelse og med høy kneaksjon.

Galopp

Galoppen er rolig og rommelig med god naturlig bæring.

5.2 Egenskaper som vektlegges for å forbedre egenskaper i avlsmålet

Eksteriør bedømmes etter følgende kriterier:

Rasetype og preg

Kroppbygning, muskulatur

Beinkvalitet, beinstilling

Bevegelser i skritt

Bevegelser i trav

Helhetsinntrykk ved beskrivelse

Tinkeren skal vises med full behåring.

Bruksegenskaper som vektlegges i avlsarbeidet er:

Bevegelser

Arbeidsegenskaper

Kjøreegenskaper

Ridbarhet

Bruksegenskapene tas hensyn til gjennom bruksprøver på utstillingene. Innhold og reglement for gjennomføring av bruksprøvene på utstilling er gitt i gjeldende bruksprøveordning for hopper og hingster.

Lynne

er en evaluering av hestens opptreden og vesen/"trivelighet" på utstillinga. Lynne skal beskrives og evalueres av både kåringsnemnd/dommere, bruksprøvedommere og, for hingster, av veterinær.

Holdbarhet

bedømmes ut fra hestens egen holdbarhet og eksteriøre egenskaper som påvirker holdbarheten. Utvalg for holdbarhet er knyttet til den veterinære og røntgenologiske undersøkelsen og eksteriørvurderinga.

6 UTVALG AV HINGSTER – KÅRING

I avlsdyrutvalget legges størst vekt på hingster, siden det er på hanner siden en kan foreta det viktigste og strengeste utvalget. Utvalg av hingster til avl baseres på individbedømming (kåring). Individbedømming skal gi grunnlag for å velge ut avlsdyr med de best ønskelige egenskaper i tråd med avlsmålet, samt gi muligheten til å påvise defekter på dyret, som diskvalifiserer for bruk i avlen. For eldre hingster vil en ha tilleggsinformasjon gjennom avkom.

6.1 Kåringsbestemmelser

6.1.1 Utstillingsrett

En norskfødt hingst har utstillingsrett og kan kåres/premieres hvis den er registrert ved Norsk Hestesenter. Utenlandske hingster må fylle de krav som gjelder for registrering av tinker i Norge for å få utstillingsrett.

6.1.2 Kåring/premiering

Kåring/premiering gjennomføres av godkjent kåringsnemnd på kunngjort offentlig utstilling. Kåring/premiering utføres i henhold til gjeldende avlsplan, og retningslinjer for kåring og kåringsnemnder. Retningslinjene er spesifisert nærmere i Forskrift om godkjente (reinavla/registrerte) dyr av hestefamilien.

Interimkåring (kåring utenom ordinær offisiell utstilling) kan gjennomføres etter nærmere fastsatte kriterier. Kåringen vil da gjelde bare for inneværende avlssesong.

Hingster som vises uten full godkjent avstamning (tre generasjoner, maksimum 1/8 fremmed blod/ukjent) kan kun oppnå kåringsgrad.

6.1.3 Førstegangs individbedømmelse

Første gang en hingst kan møte til individbedømming er om våren som 3-åring. Ved kåring gjennomføres en individbedømming hvor en vektlegger egenskaper definert i avlsmålet. Ved første gangs visning i klasse 2 eller 3 kan hingsten oppnå kåringsgrad, med mulighet for kvalitetsrangering. Kåringsgrad kvalifiserer til avlsbruk for en begrensa tidsperiode t.o.m. 5 års alder.

Hingster kl. 3 kåres for 3 år.

Hingster kl. 2 vist ved 4 års alder kåres for 2 år

Hingster kl. 2 vist ved 5 års alder kåres for 1 år.

Hingster kl. 1 kåres/premieres og kan innkalles til ny bedømmelse ihht. pkt 6.1.5.

6.1.4 Andregangs individbedømmelse

En kåra hingst skal møte til ny individbedømming det året den er 6 år. . Mulig oppnådd premiegrad er 3. eller 2. premie. Hingster som ikke holder mål avlsmessig mister avlsgodkjenninga.

En hingst som vises første gang 6 år eller eldre kan tildeles kåringsgrad, 3. eller 2. premie.

6.1.5 Tredjegangs (evt. andregangs-) individbedømmelse

Kåra/premiererte hingster som er minst 8 år og har minimum 10 registrerte avkom, kan kalles inn til ny vurdering basert på avkom, for eventuelt å beholde eller høyne sin premiegrad for individ, eller miste sin avlsgodkjenning på grunn av for dårlig totale resultater. Hingstens totale avlsverdi skal danne grunnlag for premieringsavgjørelsen. I sammenveinga tillegges hingstens avkomsverdi avgjørende vekt. På dette tidspunktet er avlsverdien relativt sikkert bestemt, og en kan følgelig foreta et sterkere utvalg. Mulig oppnådd premiegrad er kåret, 3., 2. eller 1. premie. Hingster som ikke holder mål avlsmessig, mister avlsgodkjenninga.

6.1.6 Spesielle hensyn

Hingster som av spesielle grunner ikke har kunnet gjennomføre bruksprøve til fastsatt tid eller ikke har møtt på utstillinger, kan vurderes av kåringsnemnd i samråd med avlsleder for en eventuell dispensasjon. Hingster som uten grunn ikke møter til ny bedømming i henhold til kåringsbestemmelsene, mister automatisk avlsgodkjenninga.

Utvalgsmo­dell for hingster er vist i figur 1.

6.2 Eksteriørbedømmelse, veterinærundersøkelse og bruksprøve på utstilling

6.2.1 DNA-prøve

Alle hingster uten dokumentert DNA profil skal DNA-types første gang de oppnår avlsgodkjenning i Norge.

6.2.2 Individbedømmelse

Ved individbedømming gjennomgår hingsten en veterinær- og røntgenologisk undersøkelse, eksteriørvurdering og bruksprøve.

Løsvisning

Visning av hingst ved løsmønstring gjennomføres der det er praktisk mulig for å styrke dommernes vurdering av hingstenes bevegelser.

Bruksprøve er obligatorisk første gang en hingst møter til individbedømmelse eller hvis en ukåra hingst framstilles ved en senere anledning. Det skal holdes kjøreprøve i firehjuls eller tohjuls vogn i ei løype der de følgende moment inngår:

- Forspenning / fraspennning
- Hestens evner til å la seg styre/vende
- Bakkeprøve
- Rygging
- Framdrift / vilje til å samarbeide
- Bevegelser i skritt og trav
- Helhetsvurdering

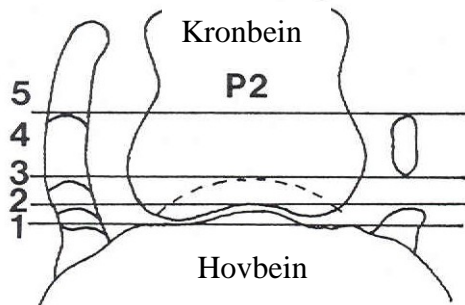
Ellers vises til det gjeldende bruksprøve­reglement for hopper og hingster.

Resultatene fra bedømmelsene av eksteriør, bruksegenskaper, lynne og holdbarhet skal vurderes i henhold til vektleggingen av de ulike egenskapene, og gi grunnlag for kåringsavgjørelsen. Hingster som lider av defekter vurderes i henhold til punkt [6.2.3](#). Kravene til egenskapene i avlsmålet må tilfreds­stilles hver for seg. Holder ikke eksteriøret mål, kan ikke hingsten kåres uansett hvor gode bruksegenskaper den har. Har han ikke godkjente bruksprøver, kan han ikke kåres uansett hvor godt/korrekt eksteriøret er. Det samme gjelder for lynne og holdbarhet.

6.2.3 Lidelser som diskvalifiserer fra kåring/premiering

Det skal ikke kåres hingster dersom det ved den kliniske veterinærundersøkelsen påvises følgende defekter:

- a) Klapphingst, urhingst og hingster med store forskjeller i testikkelstørrelse og konsistens aksepteres ikke.
- b) Pungbrokk aksepteres ikke for hester yngre enn 10 år. Eierne av kårede hingster må, dersom hingsten får pungbrokk, umiddelbart rapportere dette til NHS. Dette må gjøres klart for hingsteeiere ved tildeling av kåringsbrev.
- c) Alvorlige bittfeil aksepteres ikke, dvs overbitt eller underbitt der fortenner i over- og underkjeve ikke slites mot hverandre og dette ikke har årsak i skade.
- d) Draktbruskforbeining grad 4 eller 5 og alle grader med frittliggende kjerne (se fig.).

Fig. Referanselinjer for grader av forkalkning i draktbrusker.

Grad 1 – minimal forkalkning opp til laveste nivå av leddspalte i hovledd.
 Grad 2 – mildere forkalkning opp til øverste nivå av leddspalte i hovledd.
 Grad 3 – moderat forkalkning til øvre nivå av hovsenebein.
 Grad 4 – uttalt forkalkning opp til midt på kronbein.
 Grad 5 – Sterkt utbredt forkalkning på nivå av øvre halvdel av kronbein.
 (kilde: "Mirja Ruohoniemi, Helsinki, 1997")

- e) Hingst med løse beinsplinter medfører utelukkelse. Vurderes ut i fra røntgenfunn.
- f) Dobbeltsidig ringfot

Roterte testikler er uønsket, men er ikke automatisk diskvalifiserende. Slike funn blir vektlagt i en helhetsvurdering.

6.2.4 Klinisk undersøkelse av kjønnsorgan i forbindelse med kåring

Klinisk undersøkelse av testiklene gjennomføres i forbindelse med kåring. Ved førstegangs visning skal hingsten ha 2 testikler av normal størrelse, normalt leie i pungen, symmetriske og av normal konsistens. Rotasjon av en eller begge testikler er ikke uvanlig på noen hesterase.

6.2.5 Føllprosent/fruktbarhet

For at en hingst skal få fornyet avlsgodkjenning, må den vise til føllprosent på over 50. Kåringsnemnda kan avgjøre at hingster med lav føllprosent skal kalles inn til grundigere test. Kårede hingster må ha godkjent føllprosent, eller vise til godkjent sædprøve. Kåringsnemnda i samråd med avlsleder avgjør om det er hingster som skal kalles inn til test av fruktbarhet. Dårlig fruktbarhet kan føre til utrangering.

6.2.6 Avkomsinformasjon

Informasjon om avkom skal sammen med ny individbedømming gi grunnlag for kåringsavgjørelsen på eldre hingster, jmf. punkt 6.1.5.

6.3 Bruk av egen ukåret hingst på egne hopper

Bruk av egen ukåret hingst på egen hoppe er tillatt etter de retningslinjer som er nedfelt i "[Forskrift om godkjente \(reinavla/registrerte\) dyr av hestefamilien](#)". Følgende forutsetninger må dessuten være tilstede:

- a) Hingsten skal være registrert
- b) Hingsten skal være 3 år eller eldre ved bedekning.
- c) Det skal søkes i forkant av bedekning. Ingen ettergodkjenning vil bli gitt
- d) Den skal være framvist på offisiell utstilling og enten ha oppnådd minst 6 i helhet eksteriør, eller fått sløyfe på unghestskue.
- e) Det er kun tillatt å bedekke inntil 2 egne hopper pr år per hingst.
- f) Hoppene skal ha samme eierforhold som hingsten på bedekningstidspunktet.
- g) Hingsten er funnet fri for diskvalifiserende lidelser før bedekning i henhold til liste.

6.4 Hingster med avkomsgruppe

Avkomsgruppe bedømmes etter de til enhver tid gjeldende "Regler for offisielle hesteutstillinger".

6.5 Bruk av embryo

Det registreres tinker i Norge som har blitt til ved embryooverføring.

6.6 Kunstig semin (KS)

Hingster kåra for avlsbruk i Norge kan også benyttes til KS på norske hopper. Importert sæd fra hingster oppstallet i utlandet kan ikke benyttes til norske hopper uten at hingsten er godkjent for dette av kåringsnemnda for kaldblodige spesialraser i Norge.

6.7 Bruk av lagret sæd

Fra hingst som på anvendelsestidspunktet er kastret eller død, kan sæd brukes ut den tiden hingsten ville ha innehatt kåring. Det må søkes til NHS om bruk for hvert år.

7 RANGERING AV HOPPER

7.1 Hoppeutstillinger

Premiering av hopper baseres i første omgang på individbedømmelse og senere på informasjon om avkom. Hoppeutstillinger med bruksprøver blir derfor et viktig tiltak i avlsdyrutvalget.

Bruksprøvene gjennomføres etter gjeldende bruksprøvereglement for hopper og hingster.

Premieringsgrunnlaget på hoppeutstillingene må være i tråd med rasens avlsmål. Rasen bør opprettholde sin gode tradisjon med å sette hoppene tidlig inn i avlen. Det anses som viktig til enhver tid å benytte riktige stimuleringsmidler (pengepremie og andre utstillingstilskudd) for å få hoppene fram til utstilling.

7.2 Krav til avstamning

Norskfødte hopper uten kjente foreldre har ikke utstillingsrett. Importerte hopper med ukjente foreldre eller norskfødte hopper med kåra / premiært far og mor med godkjente papirer, men uten typegodkjenning, kan bare oppnå graden godkjent. For moderlivsimporter uten kjent far skal det framlegges importpapirer på mora og disse skal stemme med fødselsdatoen for det aktuelle individet.

For at ei hoppe skal ha mulighet for å oppnå høyere premiegrad enn godkjent, må den minimum ha godkjente foreldre.

8 AVLSREGULERENDE TILTAK

8.1 Ekstraordinære tiltak mot innavl

9 AVLSSTIMULERENDE TILTAK

9.1 Avlsstimulerende tiltak i regi av Norsk Tinkerforening

Det gis rosett med Norsk Tinkerforenings logo til alle hester som oppnår godkjent, kåret eller sløyfe på unghest.

I tillegg gis det et krus til beste tinker på hver utstilling.

Beste hoppe, hingst og unghest gjennom året (sammenlagt bruks og eksteriør) får en tilleggspremie av tinkerforeningen ved passende anledning.

9.2 Avlsstimulerende tiltak i regi av Norsk Hestesenter

9.2.1 Hingsteutstillinger

Norsk Hestesenter er ansvarlig for å arrangere hingsteutstillingene. Raseorganisasjonen skal være behjelpelig med teknisk personell.

9.2.2 Hoppeutstillinger

Norsk Hestesenter i samarbeid med rase-organisasjonene er ansvarlig for å arrangere hoppeutstillingene. Raseorganisasjonen skal være behjelpelig med teknisk personell.

9.2.3 Unghestskue

Norsk Hestesenter i samarbeid med rase-organisasjonene er ansvarlig for å arrangere unghestskue. Hvis det er ønskelig kan 1-åringer stilles i uoffisiell klasse på unghestskue. Raseorganisasjonen skal være behjelpelig med teknisk personell.

9.2.4 Individregistrering og utgivelse av stambok

Hingsteier er ansvarlig for innsending av bedekningslister til Norsk Hestesenter og Norsk Tinker Forening innen 1. oktober i bedekningsåret. Dersom bedekningslistene ikke er mottatt etter puring, og senest 1. januar, kan avlsgodkjenninga for hingsten trekkes for påfølgende år.

Norsk Hestesenter er ansvarlig for utsending av fødselsmeldinger til hoppeeier året etter mottatt bedekningsliste. Hoppeeier skal deretter returnere utfylte fødselsmelding til Norsk Hestesenter, hvor føllet registreres. Utdrag av registreringsregler finnes i vedlegg.

Norsk Hestesenter har ansvar for registrering og stambokføring av tinker etter de retningslinjer som Norsk Tinker Forening og Norsk Hestesenter til enhver tid er enig om.

9.2.5 Annen økonomisk støtte til avlsarbeidet

Økonomisk støtte til avlsarbeidet tildeles i tråd med avlsplanens innhold. Tildeling bestemmes av styret ved Norsk Hestesenter etter søknad fra Norsk Tinker Forening.

Norsk Hestesenter har ansvar for utviklingsarbeid i henhold til gjeldende avlsplaner.

10 OPPFØLGING AV AVLSPLANEN

10.1 Revisjon av avlsplan

Avlsplan for tinker skal ha en hovedrevisjon hvert fjerde år og kan endres en gang pr. år.

10.2 Endringsforslag

Raseorganisasjonen sender eventuelle endringsforslag til avlsrådet i Norsk Hestesenter innen 20. mai. Styret i Norsk Hestesenter vedtar eventuelle endringer.

10.3 Avlsråd

Norsk Tinkerforening representeres i avlsrådet for Norsk Hestesenter gjennom representant for de utenlandske rasene.

11 INSTRUKSER FOR KÅRINGSNEMND OG DOMMERE

11.1 Regelverk

Kåring av hingster foregår etter til enhver tid gjeldende avlsplan, utstillings- og bruksprøveordning. Kåringsnemnder og dommere blir foreslått av avlsorganisasjonene og oppnevnt av styret i Norsk Hestesenter etter innstilling fra avlsrådet, i henhold til "[Forskrift om godkjente \(reinavla/registrerte\) dyr av hestefamilien](#)".

11.2 Utdanning av dommere

Utdanning og autorisasjon av eksteriør- og bruksprøvedommere foregår i regi av Norsk Hestesenter, etter nærmere fastsatte utdanningsplaner.

12 KLAGEBEHANDLING AV KÅRINGSavgjørelser

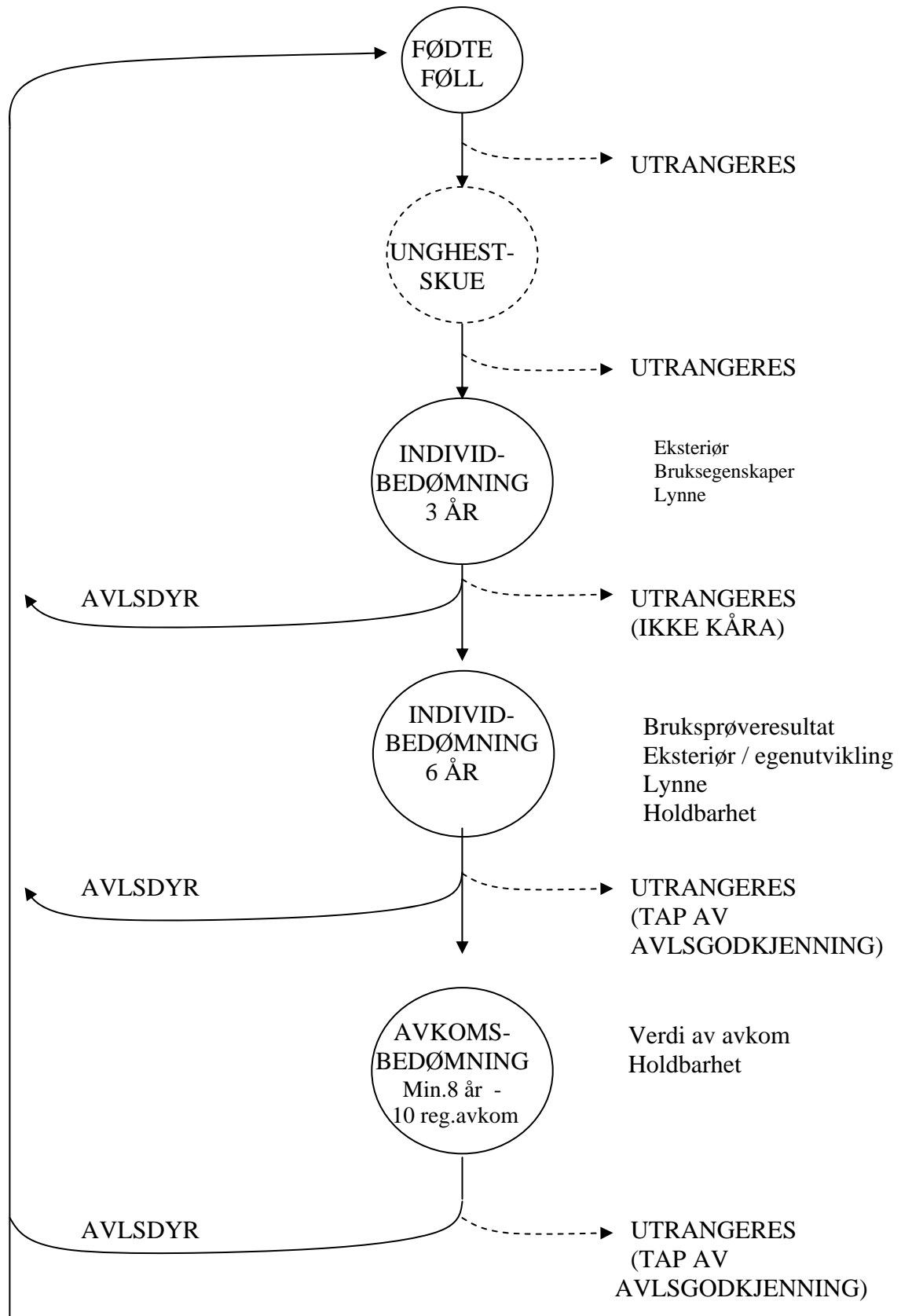
12.1 Klagerett

Vedtak som er fattet i medhold av forskriftene, gir klagerett i medhold av [Forvaltningsloven av 10. februar 1967, kap. VI](#). Klagefristen er 3 uker fra det tidspunktet underretning om vedtaket er kommet fram. Klagen sendes til det forvaltningsorganet som har fattet vedtaket.

12.2 Klagebehandling

Klage på kåring skal framsettes skriftlig til Norsk Hestesenter. Kåringsnemnda vurderer saken på nytt, med evt. nye saksopplysninger. Hvis vedtaket opprettholdes, går saken til Klagenemnda for kåringsavgjørelser.

FIGUR 1: UTVALGSMODELL FOR HINGSTER

VEDLEGG 1: UTDRAK AV REGISTRERINGSREGLER

Kravene til registrering er strenge med hensyn til dokumentasjon av opplysningene som framkommer på registreringsbeviset.

Eiere av hopper som ble bedekt året før, vil i mai få en fødselsmelding fra Norsk Hestesenter. Oppdretter skal fylle ut fødselsdato, navneforslag og signalement.

Når fødselsmeldingen er godkjent får hesten et identitetsnummer, og et utkast til hestepass blir utstedt. Signalementet tegnes inn av veterinær samtidig med avstammingskontroll og merking. Dette sendes så inn til Norsk Hestesenter som stempler, binder inn og gjør ferdig hestepasset. Dette passet skal så følge hesten hele livet og alle vaksinasjoner og identitetskontroller føres inn i passet. Endringer av signalement kan ikke påføres uten at passet sendes inn til Norsk Hestesenter.

Passet kan brukes ved all forflytning innen EØS-området. Hester fra andre land innen EØS, som blir importert til Norge, må også ha et hestepass/registreringsbevis fra sitt fødeland.

Et effektivt avlsarbeid forutsetter god individregistrering. I større grad må alle fødte føll registreres. En fullstendig individregistrering vil gi grunnlag for bedre fruktbarhetsstatistikk både for hingst og hoppe.

Dagens praksis med innsending av bedekningslister og fødselsmeldinger krever at både hingsteholdere og hoppeeiere er sitt ansvar bevisst med å innrapportere om paringer og fødsler. Det er innført et gebyr ved for sen innsending av bedekningslister som belastes hingsteholder. De må videre være påpasselige med å meddele Norsk Hestesenter andre nødvendige opplysninger for registreringsarbeidet som eierskifte, adresseendringer etc.

VEDLEGG 2: TYPEGODKJENNING OG REGISTRERING AV TINKER

For tinkere uten kjent stamme som ikke er registrert i offentlig godkjent Tinkerforening (Norge, Sverige, Danmark og Nederland) gjelder følgende:

- Disse må vises på utstilling og oppnå minst 6 i helhet eksteriør og bestå bruksprøven.
- For å kunne stille på utstilling må hesten ha tollpapir med kjøpekontrakt fra importør. Disse må sendes inn til Norsk Hestesenter for godkjenning. Har hesten pass skal dette også sendes inn til Norsk Hestesenter i god tid før utstilling.
- Hester med pass fra en organisasjon som registrerer Irish Cob, Irsk sporsthest/ponny og tyske pintoforeninger (de registrerer tinkere) kan møte til typegodkjenning.